

Magánvádas eljárásban nem a magánindítvány, hanem a feljelentés a vád, amelynek tartalmaznia kell a magánindítványt. A vád ezzel felel meg a törvényes vád követelményeinek. Ha ismeretlen kilétű a feljelentett, fogalmilag nincs magánindítvány, következésképpen a magánvád nem törvényes [Be. 497. § (1) bek.; Be. 2. § (2) bek.].

A kerületi bíróság a 2011. december 19-én meghozott végzésével a magánvádló által ismeretlen tettes ellen, rágalmazás vétsége miatt tett feljelentés alapján indult büntetőeljárást a Be. 267. § (1) bekezdés a) pontja, 501. § (2) bekezdése és a Be. 6. § (3) bekezdés a) pontja alapján - bűncselekmény hiánya miatt - megszüntette.

A magánvádló jogi képviselő útján benyújtott fellebbezése alapján eljárva a törvényszék, mint másodfokú bíróság a 2012. január 26-án meghozott végzésével az elsőfokú határozatot helybenhagyta.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a magánvádló, jogi képviselő útján 2012. március 26-án terjesztett elő - a Be. 416. § (1) bekezdését megjelölve - felülvizsgálati indítványt a megszüntetés miatt, megváltoztatás és a törvénynek megfelelő határozat meghozatala érdekében.

Indokai szerint az eljárás megszüntetése a büntető anyagi jog szabályát sérti. Az ismeretlen tettes feljelentés szerinti kijelentései – ellentétben az eljárt bíróság álláspontjával – tényállítások, amelyek csalással vádolják a sértettet és alkalmasak a becsület csorbítására. Ezáltal az ismeretlen tettes a rágalmazás bűncselekményét megvalósította.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha az eljárás megszüntetésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor. Emiatt a Be. 417. § (1) bekezdés I. pontja b) alpontja alapján – a Be. 418. § (1) bekezdés szerinti határidőben – a magánvádló felülvizsgálati indítvány benyújtására jogosult.

A megtámadott határozat eljárást megszüntető rendelkezése azonban nem törvénysértő, csupán a megszüntetés jogcíme téves.

A Be. 6. § (2) bekezdése szerint büntetőeljárás csak bűncselekmény gyanúja alapján, és csak az ellen indítható, akit bűncselekmény megalapozott gyanúja terhel.

Gyanú és megalapozott gyanú közötti törvényi különbségtétel értelemszerűen azt is jelenti, hogy büntetőeljárás megindításához elegendő önmagában a bűncselekmény gyanúja. A Be. 164. § (1) bekezdése szerint a büntetőeljárás – ha a Be. eltérően nem rendelkezik – nyomozással kezdődik, s a (2) bekezdés szerint a nyomozás egyik feladata az elkövető személyének felderítése.

Ennek megfelelő a magánvádas eljárás szabályozása, mely szerint

az eljárás feljelentésre indul, amit bíróságon kell megtenni [Be. 497. § (1) bekezdés]. Ha pedig a feljelentett cselekmény elkövetőjének személye ismeretlen, akkor a bíróság nyomozást rendel el.

Következésképpen büntetőeljárás megindításának nem feltétele az elkövető kilétének ismerete.

A Be. 2. § (1) bekezdése alapján azonban a bíróság az ítékezés során törvényes vád alapján jár el. A Be. 2. § (2) bekezdése szerint pedig akkor törvényes a vád, ha a vádemelésre jogosult a bírósághoz intézett indítványában meghatározott személy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi.

A vád törvényességének tehát elengedhetetlen tartalmi eleme, hogy meghatározott személy ellen irányul, ami a terhelt személyének egyértelmű - beazonosítható - megnevezését jelenti, a vádirat Be. 217. § (3) bekezdés a) pontja szerinti kellékének meglétét, a terhelt kilétének ismeretét feltételezi [1/2007. BKv A/I/2/a) pontja].

Mindez nyilvánvaló összefüggésben áll azzal, hogy

- a büntető anyagi jog bűnösségen alapuló felelősségi elvéből [Btk. 10. § (1) bekezdés] következően az alanyi bűnösség (szándékosság vagy gondatlanság) minden bűncselekmény szükséges ismérve;

- a Be. 3. § (2) bekezdése szerint bűncselekmény elkövetése miatt bárkinek a felelősségét megállapítani, és emiatt vele szemben

büntetést kiszabni egyedül a bíróság jogosult;

- a Be. 2. § (3) bekezdése szerint a bíróság csak annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek;

- a Be. 257. § (1) bekezdése alapján a bíróságnak az ügydöntő határozatban a vádról határoznia kell, a 258. § (2) bekezdés b) pontja szerint pedig az ítélet és ügydöntő végzés rendelkező része tartalmazza a vádlott nevét és személyi adatait.

Kétségtelen, hogy tárgyalás előkészítése szakaszában egyaránt eljárást megszüntető ok

- ha a vád nem törvényes [Be. 267. § (1) bekezdés j) pont],
- ha a vád tárgyává tett cselekmény nem bűncselekmény [Be. 267. § (1) bekezdés a) pont],
- ha a magánindítvány hiányzik és az nem pótolható [Be. 267. § (1) bekezdés e) pont].

A törvényes vád hiánya - bár a Be. 6. § (3) bekezdése nem sorolja fel - a Be. 2. § (1) és 6. § (1) bekezdéséből következően a büntetőeljárás akadálya, tisztán eljárási jogi akadály [Be. 267. § (1) bekezdés j) és 332. § (1) bekezdés d) pont]. Azt jelenti, hogy a vád alkalmatlan bírósági eljárásra.

A vád perjogi rendeltetése, hogy a bíróság számára a büntetőjogi felelősség kérdésében való érdemi vizsgálat, illetve döntés lehetőségét biztosítsa, ekként anyagi jogi értékelés, bizonyítási eljárás alapját képezze. A vád törvényessége, illetve annak hiánya - tehát a Be. 2. § (2) bekezdés szerinti feltételek

megléte - önmagában a vád tartalma alapján vizsgálándó.

Ha a vád tartalma oly mértékben hiányos, hogy anyagi jogi értékeléshez nem ad alapot, akkor abba a bíróság nem is bocsátkozhat. Ilyenkor a bíróságnak nincs lehetősége sem érdemi vizsgálatra (bizonyítás lefolytatására), sem pedig érdemi döntésre. Az ilyen vád, bár benyújtása révén kifejezi a büntetőjogi felelősségre vonás iránti igényt, azonban ez az igény a vád tartalmi hiányossága miatt érdemi elbírálásra alkalmatlan.

Ha a vád alaki és tartalmi szempontból nem hiányos, eleget tesz a rávonatkozó törvényi feltételeknek, viszont ténybeli tartalmából - ellentétben a vádló álláspontjával - arra vonható anyagi jogi következtetés, hogy a felrótt cselekmény nem bűncselekmény, akkor bűncselekmény hiányáról van szó. A bűncselekmény hiánya egyértelműen a büntetőeljárás büntető anyagi jogi akadálya.

A vád törvényességének hiánya és a bűncselekmény hiánya azonban nem egymás alternatívája.

A bűncselekmény hiányának megállapítása feltételezi, hogy a vád törvényes. A bűncselekmény hiányának megállapítása ugyanis nem azt jelenti, hogy a vád törvénytelen, hanem azt, hogy alaptalan, mivel a terhelt büntetőjogi felelősségre vonásának nincs anyagi jogi alapja. Ez esetben a bíróság eljárásának van alapja, a büntetőjogi felelősség megállapításának viszont nincs.

A vád törvényessége kapcsán pedig a vád joghatályossága, tehát bírósági eljárásra alkalmassága, és nem az eredményessége a kérdés.

Ugyanakkor egymás mellett, egyidejűleg is felmerülhet a

törvényes vád hiányának és a bűncselekmény hiányának kérdése. Így különösen tárgyalás előkészítése szakaszában, a benyújtott vád vizsgálatakor, amikor mindkettő egyaránt eljárást megszüntető ok [Be. 263. § (1) bekezdés, 267. § (1) bekezdés].

Kétségtelen, hogy törvényes vád hiányáról - és nem pedig bűncselekmény hiányáról - van szó, ha a vád szerint nincs alanya a felrótt magatartásnak, illetve a vádlott személyének kiléte ismeretlen, valamint ha a vád cselekményt, elkövetési magatartást nem tartalmaz.

Következésképpen ismeretlen kilétű személlyel szemben emelt (benyújtott) vád nem törvényes, nem joghatályos, alkalmatlan arra, hogy bíróság eljárásának alapját képezze.

A magánindítvány hiánya szintén a büntetőjogi felelősségre vonás anyagi jogi akadálya, a Btk. 22. § h) pontja alapján büntethetőséget kizáró ok, azonban nem a bűncselekmény létrejöttét, hanem a büntető eljárás megindítását vagy folytatását zárja ki.

Magánvádas eljárásban valójában nem a magánindítvány, hanem az a feljelentés a vád [Be. 497. § (1) bekezdés], ami tartalmazza a magánindítványt [Btk. 31. §, Be. 173. §] és egyben eleget tesz a törvényes vád követelményének [Be. 2. § (2) bekezdés].

A magánindítványnak azonban - amint a törvényes vádnak, s ekként a magánvádnak - szintén feltétlen eleme a terhelt személyének egyértelmű (beazonosítható) megnevezése. A magánindítvány előterjesztése ugyanis kifejezetten az elkövető kilétének ismeretéhez, kilétéről való tudomásszerzéshez kötött [Be.

173. § (3) bekezdés].

Ehhez képest ismeretlen kilétű személy vonatkozásában fogalmilag nincs magánindítvány, ami egyben azt jelenti, hogy a magánvád nem törvényes, a vád elbírálásának alapját nem képezheti.

Jelen ügyben erről van szó.

A megtámadott határozatot hozó bíróság eljárásában hiányzott a törvényes vád és a magánindítvány. Az iratokból kitűnően a magánindítvány előterjesztése (és annak kiegészítése is) ismeretlen kilétű személy ellen történt, akinek kilétét az eljáró bíróság sem tisztázta.

Kétségtelen, hogy a Be. 373. § (1) bekezdés I. pontjának b) alpontja alapján a magánindítvány, c) alpontja alapján pedig a törvényes vád hiánya feltétlen hatályon kívül helyezést és az eljárás megszüntetését eredményező eljárási szabálysértés, ami a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti – a 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból vizsgálendő – felülvizsgálati ok.

A bíróság azonban valójában nem járt el törvényes vád, illetve magánindítvány hiányában, hiszen az eljárást megszüntette, így hatályon kívül helyezésre nincs ok. A megtámadott határozat eljárást megszüntető rendelkezésének törvényességét pedig a megszüntetési ok téves megjelölése nem érinti, a megtámadott határozat megváltoztatását nem eredményezi.

Az iratokból kitűnően az eljáró bíróság egyaránt elmulasztotta a Be. 498. § és 499. § (2) bekezdése szerinti intézkedést, aminek révén tisztázhatta volna a feljelentés szerinti elkövető kilétét.

Ez azonban nem felülvizsgálati ok.

A kifejtettek következtében, jelen eljárásjogi helyzetben a feljelentő számára - értelemszerűen - az elévülési időn belül adott a lehetőség arra, hogy amennyiben a feljelentett cselekmény elkövetőjének kiléte ismertté válik, vagy arról tudomást szerez, akkor vele szemben a Be. 173. § (3) bekezdése szerinti határidőben, a feljelentés szerinti cselekmény miatt joghatályos magánindítványt tegyen.

Ezzel összefüggésben rámutat a Kúria arra, hogy amennyiben az eljárás megszüntetésének oka a magánindítvány vagy a törvényes vád hiánya, akkor az ilyen határozat, bár ügydöntő, azonban anyagi jogerő hatással nem rendelkezik. Utóbbi ugyanis - nyilvánvalóan - csak a kimerített váddal, az elbírált cselekmény tekintetében valósulhat meg. Jelen esetben viszont éppen arról van szó, hogy eljárási akadály miatt nincs döntés a büntetőjogi igényről, a feljelentés szerinti cselekmény érdemi elbírálása nem történt meg [1/2007. BKv A/II/4/c) pont].

Ekként a Kúria - a Be. 424. § (1) bekezdés c) pontja értelmében tanácsulésen eljárva - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.434/2012.)